

Besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht

Onderwerp	Vergunning Wet natuurbescherming, onderdeel gebiedsbescherming	Datum	7 september 2023
Zaaknummer	Z2022-00000457	Team	Vergunningverlening Natuur en Landschap
Briefnummer	D-PU-2023-0014894	Van	Servicebureau
Uw referentie	-	Telefoonnr.	030 258 91 11
Ontvangstdatum	9 maart 2023	E-mail	servicebureau@provincie-utrecht.nl
Bijlage	1. Voorschriften 2. Uitvoering werkzaamheden 3. Formulier melding aanvang 4. Formulier melding beëindiging werkzaamheden 5. Nota van beantwoording		

Beslissing van Gedeputeerde Staten van Utrecht op de aanvraag om vergunning op grond van artikel 2.7, tweede lid, van de Wet natuurbescherming, ontvangen op 9 maart 2023 van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. De aanvraag heeft betrekking op activiteiten op de het deelproject Wijk bij Duurstede –Amerongen (hierna plangebied WAM) en heeft zaaknummer Z2022-00000457.

I Besluit

Gelet op het bepaalde in de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb), het Besluit natuurbescherming, de Regeling natuurbescherming, de Beleidsregels Natuur en Landschap provincie Utrecht 2017 en de Beleidsregels intern en extern salderen provincie Utrecht 2019 zijn wij voornemens:

- de gevraagde vergunning op grond van artikel 2.7, tweede en derde lid, van de Wnb te verlenen aan Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden;
- dat de bij deze beschikking behorende aanvraag met bijlagen, waaronder berekeningen in AERIUS Calculator 2022, deel uitmaken van deze beschikking;
- aan dit besluit de voorschriften en beperkingen te verbinden, zoals die in de bijlage 1 bij deze beschikking zijn opgenomen.

II Omschrijving aanvraag

In het programma Sterke Lekdijk, een projectplan Waterwet, werkt Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (hierna: HDSR) aan het versterken van de Lekdijk tussen Amerongen en Schoonhoven. HDSR heeft de taak om de dijk aan de nieuwe norm van de Waterwet te laten voldoen. Het plangebied WAM is onderdeel van dit programma en ligt tussen de rand van de kern Amerongen en de Prinses Irenesluizen bij Wijk bij Duurstede. Deze aanvraag heeft specifiek betrekking op dit deel van het programma Sterke Lekdijk. De uitvoeringswerkzaamheden duren naar verwachting ruim twee en een half jaar. In deze doorlooptijd is geen rekening gehouden met de beperking van de werkzaamheden die nodig zijn om natuurwaarden te sparen. De start van de werkzaamheden is afhankelijk van het verloop van de wettelijke procedures.

Het plangebied van onderhavig dijkversterkingsproject ligt tussen Wijk bij Duurstede en Amerongen. De grens van het plangebied is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1, grens plangebied WAM (rode stippellijn)

Het dijkversterkingstraject WAM ligt in de provincie Utrecht en heeft een totale lengte van 11 km. Het genoemde dijktraject voldoet niet aan de in 2017 aangescherpte veiligheidsnormen voor hoogte, piping, macrostabiliteit, microstabiliteit en de grasbekleding binnenwaarts en buitenwaarts. Versterking is daarom noodzakelijk. De beschrijving van de werkzaamheden staan in bijlage 2 van dit besluit.

Het gebied aangegeven in figuur 1, binnen de rode stippellijnen is het gebied waar door de dijkversterking effecten op kunnen treden. Het is de begrenzing van het maximale ruimtebeslag van de mogelijke ingrepen voor de dijkversterking, uitgebreid met de reikwijdte van mogelijke effecten op relevante natuurwaarden.

Het dijktraject is opgedeeld in negen dijkvakken. Elk dijkvak is vernoemd naar het gebied dat hierbinnen ligt of wat hier nabij ligt. In het plangebied liggen de volgende dijkvakken: Buitenpolder, Oud Kolland, Kolland, Sluis Amerongen, Lunenburgerwaard Oost, Lunenwaard West, Waterfront, Kasteel en Kanaaldijk.

De aanvraag bevat de volgende documenten:

- Digitaal ondertekend aanvraagformulier Wet natuurbeschermingsprovincie Utrecht;
- Bijlage 1 plankaart 012539-TEK-22401
- Bijlage 2 Toelichting op aanvraag om vergunning Wnb;
- Bijlage 3 MER 012539-RAP-21447 en het daarbij horende achtergrondrapport natuur 012539-RAP-21452
- Bijlage 4 Mitigatieplan op hoofdlijnen 012539-RAP-22612
- Bijlage 5 Mitigatieplan definitief 012539-RAP-23434
- Bijlage 6 Passende Beoordeling stikstof 012539-RAP-23254

III Procedure

Gecoördineerde projectprocedure projectplan Waterwet

Op het projectplan Sterke Lekdijk, een projectplan Waterwet, is de gecoördineerde projectprocedure van toepassing waarbij alle benodigde besluiten in hoofdzaak en het Milieueffectrapport gelijktijdig gepubliceerd en ter inzage gelegd worden. Ingevolge de Waterwet is het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht aangewezen als coördinerend bevoegd gezag voor de projectplan Waterwet procedure. Het besluit is toegezonden aan HDSR.

Aanvraag

De aanvraag is op 9 maart 2023 bij de provincie Utrecht ontvangen. De vergunningaanvraag is afgehandeld in overeenstemming met het bepaalde in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb).

Ontwerpbesluit en gelegenheid tot indienen van een zienswijze

Op 31 mei 2023 is er een ontwerpbesluit genomen (briefnummer: D2023-00006385) waarin we voornemens waren de gevraagde vergunning op grond van artikel 2.7, tweede en derde lid, van de Wnb te verlenen aan HDSR. Het ontwerpbesluit is op 7 juni 2023 gepubliceerd en heeft ter inzage gelegen van donderdag 8 juni tot en met vrijdag 14 juli 2023.

Er zijn door twee partijen binnen de gestelde termijn drie zienswijzen ingediend. De zienswijzen zijn in behandeling genomen en beoordeeld.

Partij I

De zienswijzen gaan in op verschillende onderdelen van de aanvraag in relatie tot de slechte staat van het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek. Samenvattend betreffen de onderwerpen onder andere hydrologie (kwel), stikstofdeposito, de juiste omschrijving van het habitattype H91EO, de invulling van het habitat, verkeer, cumulatie van de werkzaamheden.

Partij II

De zienswijze gaat onder andere in op geluidsverstoring door de werkzaamheden, het verkeer en het verstorend effect op de habitats.

Verwerking ambtelijke zienswijze op het ontwerp Projectplan

Provincie Utrecht heeft HDSR gevraagd om de grondwatereffecten van de dijkversterkingsmaatregelen te monitoren. Dit is door HDSR toegezegd. Ter borging van deze afspraak is hierover een voorschrift toegevoegd (bijlage 1, voorschrift 14).

Conclusie behandeling zienswijzen

De zienswijzen gaan in op de huidige slechte staat van het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek. In het project Sterke Lekdijk wordt niet betwist dat het Natura 2000 gebied op dit moment niet in een goede staat van instandhouding is. Dit is o.a. gebleken uit de recent uitgebrachte Natuurdoelanalyse (NDA) en hierover is ook geadviseerd door de Ecologische Autoriteit. Het verschil van inzicht gaat onder andere over de herstelmaatregelen die hebben plaatsgevonden bij enkele sloten op Kolland. Dit zijn echter lokale herstelmaatregelen binnen de Natura2000 begrenzing. In de NDA wordt aangegeven dat er meer hydrologische maatregelen genomen moeten worden; de verschillende overheden zijn hierover met elkaar in overleg. Voor het verbeteren van de toestand van het Natura 2000 gebied sec worden momenteel meerdere maatregelen uitgevoerd en zullen voor de toekomst ook nog acties moeten plaatsvinden. Dit is echter een separaat traject met de verschillende gebiedspartijen.

Het project "Sterke Lekdijk" heeft geen significante negatieve effecten op het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek. Er wordt in de voorschriften een extra voorschrift opgenomen over de monitoring van kwel.

IV Wettelijk kader

De beoordeling van de aanvraag Wnb is gebaseerd op artikel 2.7, tweede lid, van de Wnb, en dit bepaalt dat het verboden is zonder vergunning van Gedeputeerde Staten een project te realiseren dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

V Natura 2000-gebied Rijntakken en Natura-2000-gebied Kolland & Overlangbroek

Rijntakken

Het Natura 2000-gebied Rijntakken is aangewezen als Vogel- en Habitatrichtlijngebied.

Voor het deelgebied Neder-Rijn heeft de staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij op 24 maart 2000 een besluit Neder-Rijn vastgesteld. Het Vogelrichtlijngebied binnen de Rijntakken beslaat een oppervlakte van ca. 23047 ha.

Het deelgebied Uiterwaarden Neder-Rijn beslaat de uiterwaarden van de Nederrijn tussen Heteren en Wijk bij Duurstede. De uiterwaarden bestaan hier voornamelijk uit graslanden, afgewisseld met enkele akkers, meidoornhagen, knotwilgen, bosjes, moerasgebiedjes, ontgrondingsgaten en geïsoleerde oude riviertakken. Karakteristiek voor dit gebied zijn de overgangen van het rivierenlandschap naar de hogere gronden: de stuwwal van de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe. Op deze overgangen komen restanten van hardhoutoobossen voor. Door kwel vanuit de rivier, en vanuit de hogere gronden, kan het water in poelen en plassen in de uiterwaarden van goede kwaliteit zijn.

Voor de Rijntakken zijn 14 habitattypen met instandhoudingsdoelen aangewezen, waaronder kruidenrijke graslanden, diverse typen oibossen, ruigtes en zomen, slikkige rivieroeveren en waterplantvegetaties. Van de habitattypen waarvoor Rijntakken is aangewezen komen Glanshaverlandhooiland en Zachthoutoibossen voor in de omgeving van het onderzoeksgebied. Van zowel glanshaver en zachthoutoibossen liggen beperkte oppervlakten binnen de begrenzing van het onderzoeksgebied (binnen het maximaal te verwachten ruimtebeslag).

Dit is het geval ter hoogte van de Amerongse Bovenpolder. De grootste oppervlakten van Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (H6510A) binnen het onderzoeksgebied liggen ten zuiden van de oude Rijnstroomgeul de Hank. Binnen het plangebied en binnen Habitatrichtlijngebied ligt een hooiland met dit habitatype met een oppervlakte van 6.327 m². Van vochtige alluviale bossen (H91E0A) liggen enkele kleinere oppervlakten in de Amerongse Bovenpolder, een relatief hooggelegen uiterwaard waar eveneens soortenrijke glanshaverhooilanden voorkomen. Het is een geaccidenteerd terrein met hoge, droge ruggen en vochtige laagten die incidenteel geïnuundeerd worden. Een bosje ligt direct aan de dijk. Hiervan vallen enkele vierkante meters binnen het Habitatrichtlijngebied, en binnen het onderzoeksgebied. Dit betreft een oppervlakte van ongeveer 118 m². Voor aanvullende informatie over het gebied en de instandhoudingsdoelstellingen, wordt verwezen naar

<https://www.natura2000.nl/gebieden/gelderland/rijntakken>

Kolland en Overlangbroek

Het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek is geheel aangewezen in het kader van de Habitatrichtlijn en beslaat een totale oppervlakte van 107 ha. Dit Natura 2000-gebied bestaat uit twee landgoederen, gelegen op de overgang van de hooggelegen zandgronden van de Utrechtse heuvelrug naar laaggelegen rivierkleigronden van het stroomgebied van de Kromme Rijn. Deze landgoederen zijn onderdeel van een kleinschalig cultuurlandschap waar actief beheerde essenhakhoutbosjes voorkomen. Door de ondoorlatende kleibodem is het van oorsprong een nat gebied, met kwelinvloed vanuit de rivier en vanuit de Utrechtse Heuvelrug. Het essenhakhout op voedselrijke kleigronden in het rivierengebied vormt een in Europees opzicht zeldzaam bostype, met een grote rijkdom aan paddenstoelen en epifytische mossen en korstmossen. In Kolland & Overlangbroek is één habitatype aanwezig met instandhoudingsdoelstelling: Vochtige alluviale bossen, habitatsubtype: beekbegeleidende bossen (Tabel 5).

Figuur 2, begrenzing van de Natura 2000-gebieden Rijntakken (groen en oranje) en Kolland & Overlangbroek (geel). (Geel= Habitatrichtlijngebied, groen= Vogelrichtlijngebied en oranje= Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebied) voor wat betreft WAM.

Hiervan is de doelstelling om de oppervlakte van het habitatype uit te breiden en de kwaliteit te behouden. Het areaal van beekbegeleidende bossen in Kolland & Overlangbroek bedraagt voor Overlangbroek 15 ha., voor Oud Kolland 13 ha. en voor Kolland 24,4 ha. De beekbegeleidende bossen binnen het plangebied van WAM liggen vooral binnendijs en zijn onderdeel van het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek. Op twee plekken staan deze bossen tot aan de teen van de dijk. Hier overlappen ze met het onderzoeksgebied rond het dijktracé. Het betreft ongeveer 1,3 ha. dat binnen de onderzoeksgrens is gelegen. Zie Kolland & Overlangbroek | natura 2000¹ voor nadere informatie over het gebied en de instandhoudingsdoelstellingen. Figuur 2 geeft een overzicht van de Natura 2000-gebieden die beïnvloed kunnen worden door de werkzaamheden binnen het plangebied.

¹ <https://www.natura2000.nl/gebieden/utrecht/kolland-overlangbroek>

VI Motivering

De inrichtingsmaatregelen worden uitgevoerd in het kader van het programma Sterke Lekdijk. In de aanlegfase kunnen de werkzaamheden in het dijktraject tussen Wijk bij Duurstede en Amerongen, voor zover het plangebied WAM betreft, op bepaalde momenten en locaties tot verstoring van vogelsoorten en habitatsoorten leiden. Het gaat hierbij vooral om geluidsverstoring en visuele verstoring. De versturende werkzaamheden zijn het aanbrengen van damwanden, vervanging van de weg (o.a. verwijderen oude wegdek, asfalteren) en grondverzet aan de dijk en ten behoeve van de horizontale pipingmaatregelen. Verstoring gevoelige gebieden zijn de bezette broedgebieden van broedvogels met instandhoudingsdoelen en de belangrijke foerageer- of rustgebieden van niet-broedvogels. Afhankelijk van de soort zijn deze gebieden in bepaalde perioden in het jaar kwetsbaar omdat vogels hier voor hun reproductie of voedselvoorziening van afhankelijk zijn. Deze gebieden zijn eerder in het natuuronderzoek vastgesteld, afwijkingen hiervan kunnen aan de hand van ecologische inspecties ter plekke worden vastgesteld.

Geluidsverstoring

Als richtlijn voor een drempelwaarde waaronder broedvogels niet worden verstoord wordt uitgegaan van een gemiddeld geluidsniveau van 42 dB(A) voor vogels in gesloten vegetaties en 47 dB(A) voor vogels in open landschappen. Voor de broedvogels met instandhoudingsdoelen in dit project zijn de 47dB(A)-geluidsniveaus relevant. In onderstaande Tabel 4 worden voor de verschillende werkzaamheden de afstanden gegeven waarop dit geluidsniveau worden bereikt vanaf de bron, op basis van de nu bekende geluidgegevens van de verschillende werkzaamheden. Deze contouren zijn in het MER, op basis van een worst case benadering, gehanteerd bij het bepalen van effecten op broedvogels met instandhoudingsdoelen in Natura 2000-gebied Rijntakken. Zie voor de relevante geluidscontouren het mitigatieplan Natura 2000 Dijkversterking Wijk bij Duurstede- Amerongen d.d. 11 mei 2023.

Uitgangspunt is dat ter hoogte van Buitenpolder SoSeal zal worden toegepast als verticale constructie en op de overige zones kunststof damwanden zullen worden aangebracht. Wanneer wordt gekozen voor een ander type verticale constructie, dan zullen de mitigerende maatregelen worden aangepast op basis van de daarvoor geldende geluideffecten (zie tabel 4). Tijdens de periode waarin werkzaamheden aan de dijk plaatsvinden wordt het niet-bestemmingsverkeer daar waar nodig omgeleid, waardoor het reguliere verkeersgeluid afneemt. De geluidscontouren van de transporten komen in grote lijnen overeen met die van het huidige wegverkeer. Omdat dit ook hetzelfde type geluid betreft kan aangenomen worden dat dit niet tot extra geluidsverstoring leidt ten opzichte van de huidige situatie. Naast tijdelijke effecten als gevolg van de uitvoeringswerkzaamheden zijn er ingrepen die tot permanente veranderingen leiden. Dit geldt voor het ingraven van een bentonietmat in de Lunenburgerwaard, waarna vanwege natuurontwikkeling het terrein anders wordt ingericht. Hiervan zijn geen negatieve effecten te verwachten (zie effectbeoordeling in MER).

Samenvattend kan de conclusie worden getrokken dat de werkzaamheden in het plangebied niet leiden tot extra geluidsverstoring. Mitigerende maatregelen ten behoeve van transporten en het ingraven van de bentonietmat zijn niet nodig.

Type werkzaamheid	Geluidsniveau bron (dB(A))	Afstand 47 dB(A)-contour (m)
Damwanden intrillen (staal)	125	2.400
Damwanden drukken (staal)	102	117
Damwanden trillen (kunststof)	116	325
Toepassen SoSeal	102	117
Asfalteren	110	215
Grondverzet taluds en horizontale maatregelen	107	160

Tabel 4, Geluidsniveau werkzaamheden en afstanden tot relevante geluidscontour

Visuele verstoring

Effecten op niet-broedvogels in het winterhalfjaar worden niet bepaald op basis van geluidscontouren, omdat het visuele aspect van de werkzaamheden een grotere rol speelt bij de verstoring. Er kan verstoring optreden doordat mensen en materieel zichtbaar aanwezig zijn in het werkterrein op en rond de dijk (optische of visuele verstoring). Bij werkzaamheden op een dijk kan in open gebied deze verstoring over grote afstand optreden, hierbij wordt uitgegaan van een maximale verstoringsafstand van 400 meter.

Er wordt bij uitvoering altijd een afstand aangehouden ten opzichte van aanwezigheid van beschermde verstoringsgevoelige niet-broedvogelsoorten in belangrijk foerageer- of rustgebied. In gevallen dat er redenen zijn aan te nemen dat de verstoringafstand korter is, wanneer bijvoorbeeld achter een dijk wordt gewerkt waardoor de zichtbaarheid vanuit het buitendijkse gebied minder is, kan de ecooloog bepalen of er toch -indien binnen 400 meter niet-broedvogels aanwezig zijn- gewerkt zou kunnen worden zonder dat dit tot verstoring zal leiden.

Effecten broedvogels

Voor de broedvogels waarvan de huidige aantallen onder de doelstelling liggen, de kwartelkoning, porseleinhoen en watersnip, zijn alleen de deelgebieden Kolland en Buitenpolder belangrijk, gezien het (beperkte) voorkomen in deze gebieden in recente jaren (en de afwezigheid in de andere deelgebieden). Hier vinden deze soorten broedbiotoop in de glanshaverhooilanden respectievelijk het moerasgebied en natte graslanden.

Significante effecten op (leefgebieden van) deze soorten worden met mitigerende maatregelen voorkomen door binnen het broedseizoen geen werkzaamheden uit te voeren waar de verstoringcontour tot het feitelijke broedgebied van deze soorten reikt. Blauwborst broedt in moeraszones met wilgenopslag direct langs de dijk in de Lunenburgerwaard en de Buitenpolder. In enkele plasjes in de moeraszone bij Lunenburgerwaard, Kolland en Buitenpolder broedt dodaars. Uit de passende beoordeling blijkt dat beide soorten bij tijdelijke verstoring in de Lunenburgerwaard geen significante gevolgen ondervinden voor hun instandhoudingsdoelen en hun gunstige staat van instandhouding is door deze tijdelijke verstoring in dat deelgebied niet in het geding (zie het onderdeel passende beoordeling in het MER).

Mitigatie broedvogels

Een eerste uitgangspunt is het niet verstoren van broedgebieden van broedvogelsoorten waarvan de huidige aantallen onder de doelstelling liggen. Dit zijn porseleinhoen, kwartelkoning en watersnip. Binnen het broedseizoen van deze soorten worden geen werkzaamheden uitgevoerd waarvan de verstoringcontour van geluidsverstoring tot het feitelijke broedgebied reikt. Hieronder verstaan we broedgebied dat geschikt is voor de soort en waar de soort ook in de recente periode (2003-2022) een territorium heeft gehad.

Afhankelijk van het type werkzaamheden en hun verstoringcontouren (zie bijlage 3) wordt de benodigde minimale afstand aangehouden tot de randen van dit gebied. Voor de broedgebieden die wat verder van de dijk af liggen, geldt dat het afhangt van het type werkzaamheden met hun verschillende verstoringcontouren of er verstoring op kan treden in deze gebieden (zie bijlage 3). Deze maatregelen zijn nodig om significante effecten te voorkomen. Hierbij wordt zodanig gewerkt dat dit past binnen het beheerplan.

Blauwborst

Blauwborsten broeden op enkele locaties dicht bij de dijk, in struwelen en opslag in de riet-of moeraszone langs de dijkteen in Kolland/Buitenpolder (tussen dijkpaal 1-16) en de riet-of moeraszone in de Lunenburgerwaard Oost (ter hoogte van dijkpaal 54 t/m 67). De kwetsbare broedperiode van blauwborst is april t/m juni.

Verstoring door werkzaamheden wordt in dit gebied zo veel mogelijk voorkomen door in het broedseizoen van blauwborst (Tabel 5) zo min mogelijk werkzaamheden uit te voeren waarbij de 47dB-contour tot in het leefgebied reikt. Mogelijk moet door onvoorziene omstandigheden of uitloop van werkzaamheden in het broedseizoen gewerkt worden ter hoogte van de broedgebieden van blauwborst in Lunenburgerwaard Oost (locatie ter hoogte van dijkpaal 54 t/m 67). Hierbij worden verstorende werkzaamheden gestart vóór aanvang van het broedseizoen, opdat geen actieve nesten worden verstoord en vogels elders een broedlocatie kunnen zoeken. Bij werkzaamheden in het broedseizoen gebeurt dit onder begeleiding van een ecooloog.

	Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Broedseizoen												

Groen: Genoemde werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd

Rood: Genoemde werkzaamheden worden zo min mogelijk uitgevoerd (te beoordelen door begeleidende ecooloog)

Tabel 5. Gevoelige periode blauwborst

Dodaars

Dodaars broedt in Lunenburgerwaard Oost in rietputten in de moeraszone langs de dijk (tussen dijkpaal 54-58). Ook broedt dodaars in het kwelmoeras van de Amerongse Bovenpolder (ter hoogte van dijkpalen 1 t/m 9) en op andere plekken in de Amerongse Bovenpolder op grotere afstand van de dijk. De kwetsbare broedperiode van dodaars is half maart t/m juni. Verstoring door werkzaamheden wordt in dit gebied voorkomen in het broedseizoen van dodaars (Tabel 6) geen werkzaamheden uit te voeren waarbij de 47 dB contour tot in het leefgebied reikt.

Mogelijk moet door onvoorziene omstandigheden of uitloop van werkzaamheden in het broedseizoen gewerkt worden ter hoogte van de broedgebieden van dodaars in Lunenburgerwaard Oost (locatie ter hoogte van dijkpaal 54 t/m 58). Hierbij worden verstoringen van werkzaamheden gestart vóór aanvang van het broedseizoen, opdat geen actieve nesten worden verstoord en vogels elders een broedlocatie kunnen zoeken. Bij eventuele werkzaamheden in het broedseizoen gebeurt dit onder begeleiding van een ecooloog.

	Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Broedseizoen												
<i>Groen: Genoemde werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd</i>												
<i>Rood: Genoemde werkzaamheden worden zo min mogelijk uitgevoerd (te beoordelen door begeleidende ecooloog)</i>												
Tabel 6. Gevoelige periode dodaars												

Effecten niet-broedvogels

Langs vrijwel het gehele tracé komen buiten het broedseizoen verschillende niet-broedvogels voor, voornamelijk ganzen, maar ook eenden en steltlopers. In de passende beoordeling is aangegeven dat maximale verstoring van de werkzaamheden ten behoeve van het aanbrengen van de damwanden en het asfalteren buitendijks buiten het broedseizoen een gebied omvat van 25 ha. Bij tijdelijke verstoring van een dergelijk areaal tijdens de aanwezigheid van de niet-broedvogels treden geen significante effecten op, behalve mogelijk op wulpen in dijkvak Sluis.

De foerageergebieden van niet-broedvogels zijn niet alle even verstoringgevoelig, en de soorten zijn er niet het gehele jaar aanwezig. Kolgans bijvoorbeeld is in hoge aantallen aanwezig vanaf januari t/m maart. Ganzen blijven bij verstoring minder snel te vertrekken uit erg geschikte foerageergebieden, en in de bredere delen van de uiterwaarden hebben ze ook meer uitwijkmogelijkheden naar onverstoord geschikte delen van de uiterwaard verder van de dijk.

Bij het begin van de herfst zijn de aantallen niet direct al hoog, waardoor er dan meer uitwijkmogelijkheden zijn. Ook zijn er binnendijks uitwijkmogelijkheden in de voornamelijk agrarische graslanden. In het dijkvak Sluis Amerongen liggen percelen die in de winter belangrijk zijn voor foeragerende wulpen. Dit is het gebied tussen de toegangsweg naar Gravenbol en het Sluizencomplex Amerongen.

Mitigatie niet-broedvogels

Ganzen

Verspreid over het uiterwaardengebied zijn graslanden aanwezig waar verschillende ganzen foerageren. De op gras foeragerende ganzen zijn brandgans, kolgans en grauwe gans. In de smalle zone ten westen van het sluizencomplex Amerongen foerageren regelmatig kolganzen en brandganzen. Dit is het gebied tussen dijkpaal 44 t/m 52. In Lunenburgerwaard Oost ligt ter hoogte van dijkpaal 59-64 een ganzenkerngebied. In Kolland/Oud Kolland zijn ganzen aanwezig globaal tussen dijkpaal 38-23. Oostelijk van dijkpaal 23 zijn de uiterwaarden breder 8 van 18 Briefnummer: D2023-00006385 en liggen veel geschikte graslanden verder van de dijk. Ganzen zoeken hier de graslanden op die verder van de dijk liggen.

Wanneer werkzaamheden worden uitgevoerd in de periode dat ganzen aanwezig zijn is het verstoord gebied rond een werkzone steeds maximaal 25 ha. Deze werkzaamheden kunnen op een enkele of op meerdere zones gelijktijdig gebeuren. Deze tijdelijke verstoring leidt niet tot significante effecten. Derhalve zijn geen maatregelen nodig om significante effecten op ganzen te voorkomen. De werkzaamheden worden zoveel mogelijk buiten de gevoelige periode uitgevoerd, en buiten de perioden dat de aantallen het hoogst zijn (december-januari).

Wulp

De smalle zone ten westen van het sluizencomplex Amerongen is voor de wulp een belangrijk gebied. Dit is het gebied tussen dijkpaal 44 t/m 50. Wulp is hier voornamelijk aanwezig van oktober t/m februari.

Er worden in de periode van aanwezigheid van wulp (oktober t/m februari) geen verstoringende werkzaamheden uitgevoerd, waarvan de verstoringcontour van 400 meter reikt tot de tussen dijkpalen 44 t/m 52 (Sluis Amerongen).

Doortrekkende en overwinterende steltlopers

Het gebied tussen dijkpaal 52 t/m 58 (Lunenburgerwaard Oost/ Sandenburgerwaard) is voor niet-broedvogels in de trek- en winterperiode een belangrijk gebied. Het gaat hier dan om doortrekkende steltlopers die met name in de maanden april en september aanwezig zijn, en vogels in de maanden oktober t/m januari (voornamelijk kievit, scholekster en wulp). Dit betekent dat in deze periode in dit gebied de volgende werkzaamheden niet kunnen worden uitgevoerd:

- Aanbrengen damwanden
- Asfalteringswerkzaamheden/ frezen van asfalt
- Grondverzet

Effecten op habitattypen

De dijkversterking heeft in aanleg- en gebruiksfase geen negatieve effecten op habitattypen. Maatregelen en mitigatie zijn daarom niet aan de orde.

Effecten op habitatsoorten

Kamsalamander

In enkele wateren nabij het plangebied is kamsalamander aanwezig. In geschikte wateren in de nabijheid hiervan kan de soort ook verwacht worden, hoewel hij bij het recente veldonderzoek afwezig bleek. Een kleine randzone van een moeraszone met potentieel voortplantingswater valt binnen de beheerstrook. Dit is tussen dijkpalen 60-64.

Doorgaans zijn kamsalamanders vanaf maart in hun voortplantingswateren aanwezig, soms al in februari. Vanaf april worden de eitjes afgezet, de hele voortplantingsperiode loopt tot in september. Vanaf november zijn de dieren in hun overwinteringsgebieden, veelal op het land in houtwallen en andere droge, beschutte en vorstvrije plekken (het landhabitat). Dit is buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Kleine modderkruiper en bittervoorn

Kleine modderkruiper en bittervoorn komen beide voor in de Hank, waarvan het oostelijke gedeelte binnen het Habitatrichtlijngebied van Rijntakken valt. De meer begroeide oeverzones van de kwelgeul kunnen als paaipplaats dienen. De kwetsbare perioden van beide soorten zijn de voortplantingsperiode, de winterperiode en periodes met hoge buitentemperaturen. De paaitijd van kleine modderkruiper loopt van half maart - april tot juli/augustus. De voortplantingsperiode van bittervoorn loopt van april tot en met augustus, waarin verschillende malen wordt gepaaid. Start en einde van deze perioden zijn afhankelijk van onder andere de weersomstandigheden. Indien de temperaturen in de winter niet erg laag zijn (>10°C) kunnen de vissen nog actief zijn. In de watergangen waar de bittervoorn voorkomt zijn zoetwatermosselen essentieel voor de voortplanting van deze soort.

Mitigatie habitatsoorten

Kamsalamander

Mitigerende maatregelen:

- Werkzaamheden buiten kwetsbare periode uitvoeren
- Werkzaamheden nabij voortplantingswater afschermen gedurende de actieve periode.

Uit voorzorg vinden werkzaamheden die dit water met oeverzone (tussen dijkpalen 60-64) aantasten, plaats buiten de periode dat kamsalamander in de voortplantingswateren (waterhabitat) aanwezig is. Bij werkzaamheden binnen deze periode kan de zone al worden gedempt buiten voortplantingsperiode.

Werkzaamheden die (potentieel) voortplantingswater kunnen aantasten (tussen dijkpaal 60-64) worden uitgevoerd van oktober t/m januari (maar met aanvullende maatregelen, omdat er mogelijk nog dieren in het water aanwezig zijn).

Deze periode kan in overleg met een ecoloog worden verlengd, afhankelijk van de situatie en weersomstandigheden op dat moment en in de voorgaande periode. Werkzaamheden op het land tussen dijkpaal 55 en 65 worden afgeschermd van de voortplantingswateren met amfibieënschermen gedurende de periode dat kamsalamander actief is.

Kleine modderkruiper en bittervoorn

Mitigerende maatregelen:

- Werkzaamheden buiten kwetsbare perioden uitvoeren
- Overzetten/verplaatsen van exemplaren uit te vergraven watergangen naar nieuwe watergangen

Met de werkzaamheden aan het westelijke gedeelte van de kwelgeul (in dijkvak Sluis Amerongen) worden mogelijk voortplantingsplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen van deze vissoorten tijdelijk aangetast. De functionaliteit hiervan wordt na herinrichting hersteld, en de functionaliteiten voor vissen zullen vanwege de aanleg van natuurvriendelijke oevers en een vissenspaaiplaats verbeteren ten opzichte van de huidige situatie. Er zijn wel maatregelen nodig om te voorkomen dat paaiende vissen worden verstoord. Deze maatregelen zijn ter beoordeling door een ecooloog.

De kwetsbare perioden van beide soorten zijn de voortplantingsperiode, de winterperiode en periodes met hoge buitentemperaturen. De paaitijd van kleine modderkruiper loopt van half maart - april tot juli/augustus. De voortplantingsperiode van bittervoorn loopt van april tot en met augustus, waarin verschillende malen wordt gepaaid. Start en einde van deze perioden zijn afhankelijk van onder andere de weersomstandigheden. De minst kwetsbare periode van kleine modderkruiper is de periode van augustus tot en met november, na de voortplanting en vóór de overwintering. Bittervoorn heeft winterrust vanaf november tot en met maart. Indien de temperaturen in de winter niet erg laag zijn ($>10^{\circ}\text{C}$) kunnen de vissen nog actief zijn. Werkzaamheden kunnen dan wel worden uitgevoerd.

In de watergangen waar de bittervoorn voorkomt zijn zoetwatermosselen essentieel voor de voortplanting van deze soort. Zoetwatermosselen uit te dempen watergangen worden daarom verzameld en uitgezet in een nabijgelegen deel van de watergang.

De wijze waarop de vissen worden afgevangen (bijvoorbeeld door het aanbrengen compartimenten in de (tijdelijk) te dempen watergang), wordt bepaald in overleg met de ecooloog. Aanvullende maatregelen bij start werkzaamheden:

- Bij uitgraven of baggeren van de huidige waterbodem worden vissen en zoetwatermosselen uit de bagger die op de kant is gelegd verzameld en elders teruggeplaatst
- Werkzaamheden in de winterperiode kunnen alleen plaatsvinden bij een luchttemperatuur boven het vriespunt én als ijsbedekking ontbreekt
- In de zomerperiode worden de werkzaamheden alleen uitgevoerd bij een watertemperatuur lager dan 25 graden Celsius.

Effecten stikstofdepositie

De planlocatie ligt op enkele punten van het uit te voeren project vrijwel tegen de begrenzing van dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden Kolland & Overlangbroek en Rijntakken aan.

Binnen de Natura 2000-gebieden zijn verschillende habitattypen en leefgebieden aanwezig. Voor stikstofdepositie gevoelige habitats of leefgebieden is een kritische depositiewaarde (KDW) vastgesteld. Als de stikstofdepositie boven deze waarde uitkomt, kunnen er soorten verdwijnen die kenmerkend zijn voor deze habitattypen of leefgebieden. Mogelijke effecten kunnen optreden op Natura 2000-gebieden waar in deze overbelaste situaties een aanvullende toename van stikstofdepositie optreedt. Nu sprake is van werkzaamheden waarbij stikstofemissies vrijkomen kan, ondanks de te treffen maatregelen, een significant effect als gevolg van stikstofdepositie op de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden niet op voorhand worden uitgesloten. De effecten worden hieronder nader omschreven en getoetst.

Stikstofdepositie treedt op als gevolg van aan- en afvoerbewegingen van materieel, materiaal en personeel, als gevolg van verbrandingsemissies van mobiele werktuigen tijdens het uitvoeren van het project voor de dijkversterking

Stikstofdepositieberekening

Met het rekenprogramma AERIUS Calculator zijn de stikstofemissies van relevante bronnen van het project en de stikstofdepositie op stikstofgevoelige natuur in de Natura 2000-gebieden berekend. Daarbij zijn de NOx en NH3 emissies onderzocht gedurende de gebruiksfase voor zichtjaar 2023.

Referentiesituatie

Als referentiesituatie is gerekend met het verkeer dat gebruik maakt van de dijk als openbare weg.

Gebruiksfase

In de gebruiksfase is geen sprake van stikstofemissie als gevolg van het uit te voeren project. Deze is daarom niet nader beoordeeld.

Realisatiefase

In de realisatiefase is sprake van een toename van de emissie van stikstof als gevolg van het gebruik van mobiele werktuigen en de aan- en afvoerbewegingen voor de realisatie van het project. Er is geen sprake van andere significante stikstofbronnen dan het verkeer van en naar de planlocatie.

In de 'Passende Beoordeling stikstofdepositie - Dijkversterking Wijk bij Duurstede – Amerongen' van 1 maart 2023, nummer NL23-648800269-44443, opgesteld door Sweco, zijn emissieberekeningen beschreven en toegelicht. Deze notitie is aan dit besluit toegevoegd als bijlage 6 van de aanvraag.

De berekeningen met AERIUS Calculator tonen een toename in emissie en depositie.

Gedurende de realisatiefase is de maximale emissie van NO_x berekend op 3.391,3 kg en van NH₃ berekend op 177,1 kg per jaar. Dit leidt tot een maximale tijdelijke depositietoename van maximaal 1,39 mol/ha/jaar binnen het Natura 2000-gebied Rijntakken en maximaal 0,17 mol/ha/jaar in het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek.

Op verder weg gelegen Natura 2000-gebieden Veluwe, Binnenveld en Lingegebied & Diefdijk zuid is een beperkte tijdelijke toename van stikstofdepositie van respectievelijk 0,03, 0,02 en 0,01 mol/ha/jaar.

Toets aan instandhoudingsdoelen

Bij de toets aan de instandhoudingsdoelen staat de vraag centraal of door de berekende depositietoename het behalen van de instandhoudingsdoelen in gevaar komt.

Tabel 15 gegevens effectbeoordeling stikstofdepositie op habitattypen binnen rijntakken

Habitatcode	Maximaal relevant effect	Areaal met relevant effect (ha)	Relevant t.o.v. totaal areaal (%)
H6120	0,01	0,23	0,8
H6510A	0,09	2,69	1,3
H91F0	0,06	0,65	2,3

Soortnaam	Maximaal relevant effect	Areaal met relevant effect (ha)	Relevant t.o.v. totaal areaal (%)
Kwartelkoning	1,39	95,26	3,8
Watersnip	1,29	7,77	1,1

Op de hexagonen binnen het Natura 2000-gebied Rijntakken waar sprake is van een toename van stikstofdepositie en een (naderende) overschrijding van de KDW omvatten de habitattypen H6120 – Stroomdalgraslanden, H6510A – Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver) en H6510A – Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver). De effecten van het project op deze habitattypen zijn weergegeven in tabel 15. Voor de alle drie deze habitattypen geldt dat, ondanks dat er sprake is van een overschrijding van de KDW een positieve ontwikkeling plaats in het gebied.

De toename van stikstofdepositie is op een zeer beperkt areaal van het in het gebied aanwezige habitatype. Van het areaal waar sprake is van een toename van stikstofdepositie, wordt voor een deel de KDW overschreden. Gelet op deze omstandigheid en dat het gaat om een beperkte maximale toename voor een tijdelijke periode, is het uitgesloten dat een dergelijke kortdurende, zeer geringe toename in depositie tot veranderingen in de abiotische randvoorwaarden (bodem-pH, nutriëntenbeschikbaarheid), soortensamenstelling of structuur van het habitatype zal leiden en daarmee in de weg staat aan het behalen van de instandhoudingsdoelen.

Daarnaast is ook (zoekgebieden van) leefgebieden van soorten sprake van een toename van stikstofdepositie. Het betreft hier de (zoekgebieden van) leefgebieden van Kwartelkoning ((ZG)Lg11 en (ZG)Lg08) en Watersnip ((ZG)Lg07 en (ZG)Lg08). Aangezien voor beide soorten geldt dat stikstof niet de belangrijkste beperkende factor is voor het behalen van de instandhoudingsdoelen, geldt dat de tijdelijke toename van stikstofdepositie als gevolg

van het project niet in betekenende mate bijdragen aan het niet halen van de instandhoudingsdoelen.

Tabel 16 gegevens effectbeoordeling stikstofdepositie op habitattypen binnen Kolland & Overlangbroek

Habitatcode	Maximaal relevant effect	Areaal met relevant effect (ha)	Relevant t.o.v. totaal areaal (%)
H91E0C	0,17	1,07	2,1

Op de hexagonen binnen het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek waar sprake is van een toename van stikstofdepositie en een (naderende) overschrijding van de KDW omvatten het habitatype H91E0C - Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen), subtype Vogelkers-Essenbos. De effecten van het project op dit habitatype zijn weergegeven in tabel 16. Voor het habitatype binnen dit gebied geldt dat de toename van stikstofdepositie is op een zeer beperkt areaal van het in het gebied aanwezige habitatype plaatsvindt. Van het areaal waar sprake is van een toename van stikstofdepositie, wordt voor een deel de kdw overschreden. Gelet op deze omstandigheid en dat het gaat om een beperkte maximale toename voor een tijdelijke periode, is het uitgesloten dat een dergelijke kortdurende, zeer geringe toename in depositie in de weg staat aan het behalen van de instandhoudingsdoelen.

Daarnaast blijkt uit de natuurdoelanalyse, zoals die voor het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek² is opgesteld, volgt dat op basis van de reeds vastgestelde maatregelen het behalen van de instandhoudingsdoelen niet wordt beperkt door een te hoge stikstofdepositie. Er zijn andere drukfactoren dan stikstofdepositie die in de weg staan aan het behalen van de instandhoudingsdoelen.

Effecten cumulatie

Voor de overige Natura 2000-gebieden waar sprake is van een tijdelijke beperkte toename van stikstofdepositie, geldt dat maar een (zeer) gering areaal met een (zeer) geringe stikstofdepositie worden geraakt. Daarom zijn op voorhand de ecologische effecten op deze gebieden uit te sluiten.

Conclusie beoordelingen

Op grond van bovenstaande beoordelingen concluderen wij dat de beperkte toename van stikstofdepositie en ook voor de overige effecten, de aangevraagde activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, niet kan leiden tot verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de relevante Natura 2000-gebieden en geen significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor de gebieden zijn aangewezen.

VII Aanvullende informatie

Gecoördineerde projectprocedure projectplan Waterwet

Op het projectplan is de projectprocedure van de Waterwet van toepassing. Dit betekent dat gedeputeerde staten het plan moeten goedkeuren alvorens het kan worden uitgevoerd.

Voor het projectplan Waterwet worden de besluiten die nodig zijn en het milieueffectrapport tegelijkertijd gepubliceerd en ter inzage gelegd ('gecoördineerde projectprocedure').

Het ontwerpprojectplan, ontwerpbesluiten en de bijbehorende milieueffectrapportage hebben ter inzage gelegen van 23 december 2022 tot en met 17 februari 2023. Er zijn 27 zienswijzen ingediend. In de Nota van Antwoord is de reactie op de zienswijzen te lezen.

Op de gecoördineerde projectprocedure van het projectplan Waterwet is de Crisis en Herstelwet van toepassing.

² <https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/natuur/natura-2000/kolland-en-overlangbroek#NDA>

Inzage besluiten

Om deze dijkversterking te kunnen uitvoeren is een aantal vergunningen nodig.

De volgende besluiten met bijlagen liggen vanaf de dag na publicatie zes weken ter inzage:

1. Projectplan Waterwet Dijkversterking Wijk bij Duurstede – Amerongen van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden;
2. Milieueffectrapport Dijkversterking Wijk bij Duurstede - Amerongen;
3. Ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming, afgegeven door de provincie Utrecht;
4. Omgevingsvergunning– activiteit kappen van gemeente Wijk bij Duurstede;
5. Omgevingsvergunning– activiteit kappen van gemeente Utrechtse Heuvelrug;
6. Vergunning tijdelijke en permanente effecten op grond van de Wet natuurbescherming, afgegeven door de provincie Utrecht.
7. Goedkeuringsbesluit Gedeputeerde Staten van Utrecht

Hoe, waar en wanneer kunt u de besluiten en het MER inzien?

U kunt de besluiten en de daarbij behorende stukken digitaal raadplegen via www.provincie-utrecht.nl/loket/terinzage

Daarnaast kunt u de stukken fysiek inzien op de volgende locaties:

- Gemeente Wijk bij Duurstede: Karel de Grotestraat 30, Wijk bij Duurstede
- Gemeente Utrechtse Heuvelrug: Kerkplein 2, Doorn

Meer informatie

Voor vragen over het project kunt u terecht bij de omgevingsmanager van het project. Contactgegevens vindt u hier: <https://www.hdsr.nl/buurt/sterke-lekdijk/wijk-duurstede/>.

Voor vragen over bovenstaande ontwerpbesluiten of de procedure kunt u terecht bij de juridisch coördinator van provincie Utrecht, via telefoonnummer 030-2589111.

Beroep

Tegen het goedkeuringsbesluit staat vanaf de dag na publicatie zes weken beroep open voor belanghebbenden.

Het beroep moet worden gericht aan:

Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State
Postbus 20019
2500 EA Den Haag

Het beroepschrift moet worden ondertekend en dient in ieder geval de volgende informatie te bevatten:

- naam en adres;
- de dagtekening;
- een omschrijving van het besluit waartegen het beroep gericht is; en
- de redenen waarom de belanghebbende zich niet met het besluit kan verenigen

Burgers kunnen ook digitaal beroep instellen via <https://digitaaloket.raadvanstate.nl/>. Hiervoor is een DigiD vereist.

Crisis- en herstelwet

De Crisis- en herstelwet is van toepassing op de procedure van het projectplan. Dit betekent dat:

- de beroepsgronden in het beroepschrift moeten worden opgenomen;
- de beroepsgronden na afloop van de beroepstermijn niet meer kunnen worden aangevuld;
- de Raad van State in principe binnen zes maanden na afloop van de beroepstermijn uitspraak doet over eventueel ingestelde beroepen.

Voorlopige voorziening

Het instellen van beroep schorst de inwerkingtreding van het projectplan niet. Om de inwerkingtreding te schorsen dient er naast het beroep een verzoek om voorlopige voorziening bij de Raad van State te worden ingediend. Als dit verzoek binnen de beroepstermijn van zes weken is ingediend, treedt het besluit niet eerder in werking dan nadat op dat verzoek is beslist.

Het verzoek om voorlopige voorziening moet worden gericht aan:
Raad van State
T.a.v. de voorzieningenrechter van de Afdeling bestuursrechtspraak
Postbus 20019
2500 EA Den Haag
Bij het verzoek moet een afschrift van het beroepschrift worden overgelegd.

Griffierecht

Aan de behandeling van het beroepschrift en een eventueel verzoek om een voorlopige voorziening zijn kosten (griffierecht) verbonden. Meer informatie hierover is te vinden op www.raadvanstate.nl

VIII Verzending

Het origineel van dit besluit te zenden aan:

- Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden.

Een afschrift van dit besluit wordt verzonden aan:

- RUD Utrecht;
- Sweco;
- Burgemeester en wethouders van de gemeente Amerongen;
- Burgemeester en wethouders van de gemeente Wijk bij Duurstede;
- De indieners van de zienswijzen.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen,

Mevr. drs. ing. S. Heijblom
Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Landelijke Leefomgeving

Bijlage 1. Voorschriften verbonden aan het besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht d.d. 17 mei 2023 nr. D2023-00006385

UITVOERING

1. De versterkingsmaatregelen worden uitgevoerd op de locaties zoals aangegeven op de, bij de aanvraag als bijlage 2 bijgevoegde plankaart 012539-TEK-22401.
2. De werkzaamheden worden uitgevoerd volgens de werkprincipes zoals aangegeven en beschreven in bijlage 2 van dit besluit.
3. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd buiten de kwetsbare perioden van de diverse soorten, gecombineerd met de juiste locaties, zoals aangegeven in het mitigatieplan Natura 2000 Dijkversterking Wijk bij Duurstede- Amerongen d.d. 11 mei 2023 en het Natura 2000 Beheerplan 38. Rijntakken.
4. Om verlies van leefgebied, schade aan individuele exemplaren en verstoring van soorten te beperken dient zowel in tijd en ruimte gefaseerd te worden gewerkt. De werkzaamheden aan de dijk, die in het Natura 2000-gebied Rijntakken worden gerealiseerd, worden gefaseerd uitgevoerd. Hiervoor dient een Ecologisch Werkprotocol worden opgesteld met daarin opgenomen een gedetailleerde planning van de werkzaamheden.
5. Ten minste 4 weken voor de start van de uitvoering van de werkzaamheden dient dit ecologisch werkprotocol ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten van Utrecht te worden voorgelegd.
6. Voorafgaand aan de werkzaamheden dient een veldcontrole te worden uitgevoerd in het gehele maatregelengebied om na te gaan of en waar zich broedende vogels ophouden (alleen van toepassing daar waar de werkzaamheden opgestart worden in het broedseizoen. Mochten broedende vogels aanwezig zijn dan worden de werkzaamheden ter plekke uitgesteld tot de jongen zijn uitgevlogen.
7. Indien van toepassing wordt bosopslag verwijderd met licht materieel zodat zo min mogelijk insporing van de bodem ontstaat. Verder worden vaste rijroutes gebruikt, waardoor betreding van leefgebieden niet, of zeer beperkt aan de orde is.
8. Van het begin van de werkzaamheden moet twee weken tevoren schriftelijk worden kennis gegeven aan de RUD Utrecht, door gebruik te maken van het formulier van bijlage 4 van dit besluit.
9. Binnen één week na gereedkomen van de werkzaamheden moet hiervan schriftelijk kennis gegeven worden aan de RUD Utrecht, door gebruik te maken van het formulier van bijlage 5 van dit besluit.
10. De vergunning moet gedurende de uitvoering van de werkzaamheden op het terrein aanwezig zijn en op eerste vordering aan politie en aan de met toezicht op de Wet natuurbescherming belaste medewerkers worden getoond.
11. De houder van deze vergunning is verplicht de daartoe bevoegde en door de provincie Utrecht aangewezen toezichthoudende ambtenaren toegang te verschaffen tot zijn bedrijf, medewerking te verlenen en hulpmiddelen te verstrekken bij controle op de in deze bijlage gestelde voorwaarden en desgevraagd op eerste vordering inzage te geven in de met betrekking tot deze vergunning behorende bescheiden.
12. Alle door of namens Gedeputeerde Staten van Utrecht of de RUD Utrecht gegeven aanwijzingen dienen onverwijld te worden opgevolgd.
13. Van opgetreden incidenten, waaronder verstaan worden alle gebeurtenissen waarbij onbedoeld schadelijke stoffen vrijkomen, dan wel waardoor anderszins schade aan de Natura 2000-gebieden kan worden toegebracht, dient onverwijld melding te worden gedaan aan Gedeputeerde Staten van Utrecht en de RUD Utrecht, onder overlegging van alle relevante gegevens.
14. De kwelsituatie in het Natura 2000 gebied Kolland dient te worden gemonitord zodat kan worden geverifieerd dat de dijkversterkingsmaatregelen geen effect hebben op de kwelsituatie. Een plan van aanpak hiervoor wordt voor de aanvang van de uitvoeringswerkzaamheden aan Gedeputeerde Staten voorgelegd.

Bijlage 2 Uitvoering van de werkzaamheden

De werkzaamheden voor de diverse maatregelen bestaan uit de volgende stappen:

- Conditioneren van het terrein (verwijderen obstakels, kabels en leidingen verleggen, maaien terrein);
- Voorbereiden van de werkzaamheden (inrichten bouwwegen/ instellen omleidingsroutes, aanvoer materiaal en materieel);
- Aanbrengen van verticale of horizontale constructies;
- Opruimen van het terrein;
- Herstellen en afwerken van het terrein.

Conditioneren van het terrein en voorbereiden werkzaamheden

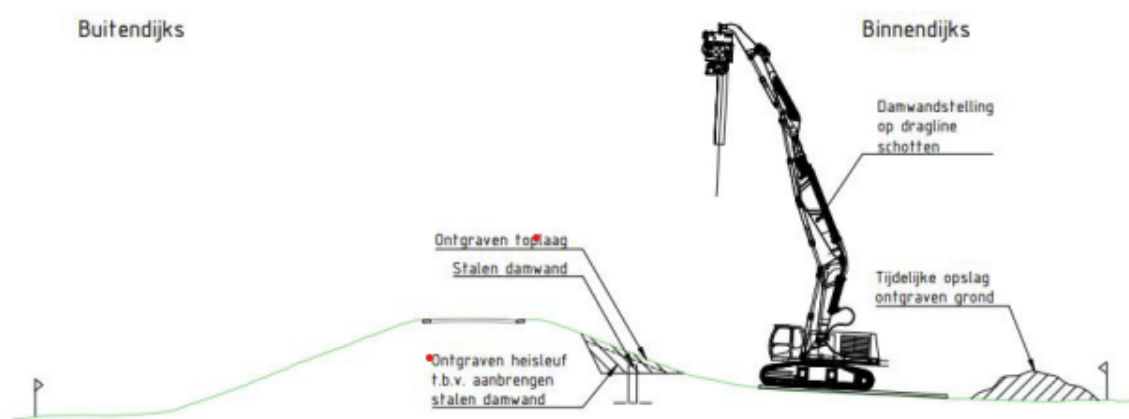
De dijk zelf kan tijdens de uitvoering worden gebruikt als werkzone, ook de delen waar geen aanpassingen aan de

dijk worden uitgevoerd. Verder worden er werkstroken aangelegd waar materieel kan rijden en waar tijdelijk materiaal kan worden opgeslagen. Het gaat daarbij onder meer om het opslaan van de bovengrond (toplaag) die van de taluds wordt afgehaald voordat er nieuwe klei kan worden aangebracht.

Op een aantal locaties wordt afgezien van een werkstrook, gezien de bestaande natuurwaarden ter plekke. Op die

locaties is in de nabije omgeving alternatieve werkruimte ingetekend waar materiaal kan worden opgeslagen. Dit grondwerk wordt vanaf de binnenzijde van de dijk uitgevoerd, en daar waar dat niet mogelijk is, zoals bij gebouwen,

wordt dit vanaf de bovenzijde van de dijk uitgevoerd (figuur 3).

Figuur 3, aanvullen heisleuf en herstellen dijkbekleding

Aanbrengen van verticale of horizontale constructies

De verticale constructie bestaat in de meeste situaties uit een stalen damwand. Het is mogelijk dat in plaats hiervan

op bepaalde locaties een innovatieve oplossing wordt aangebracht. De benodigde damwanden worden per vrachtwagen aangevoerd over de dijk. Vervolgens worden de damwanden trillend of drukkend aangebracht. Ook kunnen damwanden met fluïderen ingebracht worden. De heisleuf wordt aangevuld met het vrijgekomen materiaal,

als dat hiervoor geschikt is. Aansluitend wordt de toplaag teruggeplaatst en geprofileerd en wordt deze ingezaaid.

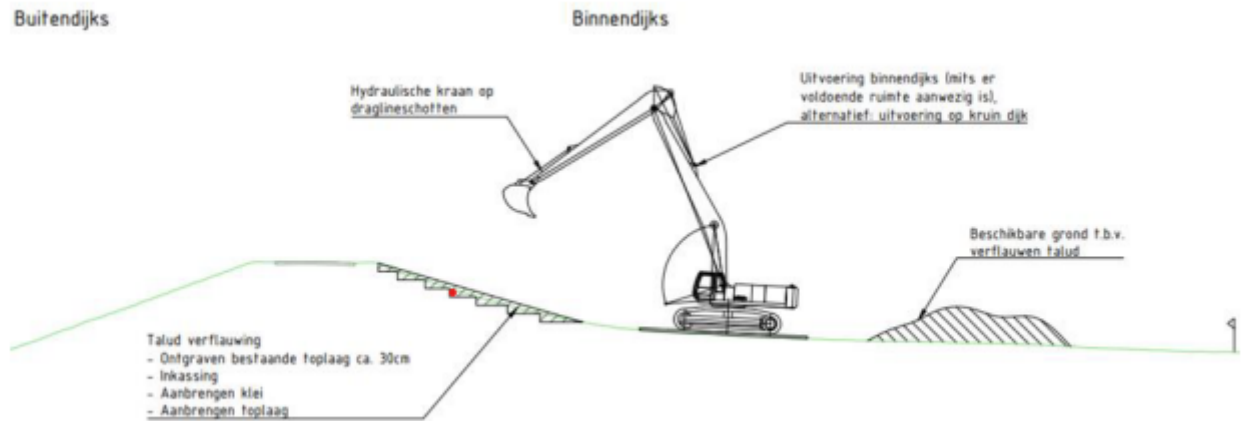
Voor het aanbrengen van de horizontale pipingmaatregel moet het gebied vrij zijn van vegetatie (bomen, struiken, gras). Na het verwijderen van de vegetatie wordt eerst de toplaag ontgraven en in depot gezet. Vervolgens wordt de bestaande ondergrond ontgraven tot de diepte die nodig is voor de horizontale pipingmaatregel. De vrijkomende

grond wordt in depot gezet of afgevoerd. Deze ontgraving wordt aangevuld met aan te voeren klei. Ter plaatse van

de horizontale pipingmaatregelen in de Lunenburgerwaard Oost en Sluis wordt de oorspronkelijke toplaag weer teruggeplaatst. In de Lunenburgerwaard West wordt de toplaag niet teruggeplaatst, in verband met de natuurdoelen die voor dit gebied gelden. De werkzaamheden worden strooksgewijs uitgevoerd. De grondwaterstand is gedurende het jaar niet overal laag genoeg om de werkzaamheden 'in den droge' te kunnen uitvoeren. Daarom is (tijdelijke) lokale grondwaterbemaling nodig om de klei-inkassing te kunnen maken.

Taludaanpassingen

Bij taludaanpassingen wordt eerst de toplaag verwijderd. In de onderlaag wordt vervolgens een trap (vertanding) gecreëerd, om te voorkomen dat de nieuwe bekleding van de dijk kan afschuiven. De nieuwe klei wordt 16 van 18 Briefnummer: D2023-00006385 aangevoerd en verwerkt tot het juiste profiel (taludhelling). Vervolgens wordt de verwijderde toplaag teruggebracht en na profileren ingezaaid (Figuur 4).

Figuur 4, de verwijderde toplaag wordt teruggebracht en na het profileren ingezaaid

Bijlage 3 Meldingsformulier start werkzaamheden vergunning Art. 2.7 tweede lid Wet natuurbescherming

Nummer vergunning: D2023-00006385, zaakkenmerk Z2023-00000457

Betreft: vergunning Artikel 2.7 Wet natuurbescherming dijkversterking i.h.k.v. Sterke Lekdijk, traject Wijk bij Duurstede - Amerongen.

Datum vergunning: -----

Vergunninghouder: Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

Contactpersoon: ----- tel.-----

De vergunninghouder zorgt er voor dat dit formulier tenminste één week voordat met de werkzaamheden wordt begonnen, ingevuld en ondertekend wordt opgestuurd of gemaild naar onderstaande adressen.

Gegevens van het werk:

Startdatum werk: -----

Mogelijke einddatum werk -----

Bijzonderheden:

Plaats en datum

Naam en handtekening

Opsturen of mailen naar provincie:

RUD Utrecht
Postbus 85242
3508 AE Utrecht
Tel 030 – 2582655
E-mail: Handhaving-wnb@rudutrecht.nl

Bijlage 4 Meldingsformulier einde werkzaamheden vergunning Art. 2.7 tweede lid Wet natuurbescherming

Nummer vergunning: D2023-00006385, zaakkenmerk Z2023-00000457

Betreft: vergunning Artikel 2.7 Wet natuurbescherming dijkversterking i.h.k.v. Sterke Lekdijk, traject Wijk bij Duurstede - Amerongen.

Datum vergunning: -----

Vergunninghouder: Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

Contactpersoon: ----- tel.-----

De vergunninghouder zorgt er voor dat dit formulier tenminste één week voordat met de werkzaamheden wordt begonnen, ingevuld en ondertekend wordt opgestuurd of gemaild naar onderstaande adressen.

Gegevens van het werk:

Startdatum werk: -----

Einddatum werk: -----

Bijzonderheden:

Plaats en datum

Naam en handtekening

Opsturen of mailen naar provincie:

RUD Utrecht
Postbus 85242
3509 AE Utrecht
Tel 030 – 2582655
E-mail: Handhaving-wnb@rudutrecht.nl

Bijlage 5 Nota van beantwoording zienswijzen

Aanleiding

Het dijktraject Wijk bij Duurstede - Amerongen is een deelproject binnen het dijkversterkingsprogramma Sterke Lekdijk en omvat de circa 11 kilometer lange dijk tussen Wijk bij Duurstede – Amerongen (WAM). Het dijktraject ligt in twee gemeenten: Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede. Het dijktraject loopt vanaf de rand van de bebouwde kom van Amerongen in het oosten tot de Prinses Irenesluis in het westen. Het dijktraject is gelegen langs de Neder-Rijn welke overgaat in de Lek ter hoogte van Wijk bij Duurstede.

Beschikking

De zienswijzen zijn ingediend op ontwerpbesluit van 31 mei 2023 van Gedeputeerde Staten van Utrecht voor afgifte van natuurvergunning aan Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden voor dijkversterking tussen Wijk bij Duurstede en Amerongen in het kader van het programma Sterke Lekdijk.

De ontwerpbeschikking is op 7 juni 2023 gepubliceerd en heeft ter inzage gelegen van donderdag 8 juni tot en met vrijdag 14 juli 2023.

Zienswijzen

De volgende zienswijzen zijn ingezonden:

<i>Nr.</i>	<i>Indiener</i>	<i>Datum indiening</i>
1.	Vereniging	27 juni 2023 + aanvulling op 14 juli 2023
3.	Natuurlijke persoon	14 juli 2023 + aanvulling op 17 juli 2023

Behandeling zienswijzen

De beantwoording vindt plaats op de volgende bladzijden. De beantwoording vindt plaats in tabelvorm:

- *Kolom 1:* De ingediende zienswijzen zijn kort overgenomen uit de brieven.
- *Kolom 2:* Vervolgens wordt per indiener een reactie gegeven op de zienswijze.
- *Kolom 3:* Hier wordt aangegeven of de ontwerp beschikking door de zienwijze wordt aangepast en op welk onderdeel.

Behandeling zienswijzen indiener 1

Algemeen:

De zienswijze gaat in op de huidige slechte staat van het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek. In het project Sterke Lekdijk wordt niet betwist dat het Natura-2000 gebied op dit moment niet in een goede staat van instandhouding is. Dit is o.a. gebleken uit de recent uitgebrachte Natuurdoelanalyse (NDA) en hierover is ook geadviseerd door de Ecologische Autoriteit. Het verschil van inzicht gaat onder andere over de herstelmaatregelen die hebben plaatsgevonden bij enkele sloten op Kolland. Dit zijn echter lokale herstelmaatregelen binnen de Natura2000 begrenzing. In de NDA wordt aangegeven dat er meer hydrologische maatregelen genomen moeten worden; de verschillende overheden zijn hierover met elkaar in overleg. Voor het verbeteren van de toestand van het Natura 2000 gebied sec worden momenteel meerdere maatregelen uitgevoerd en zullen voor de toekomst ook nog acties moeten plaatsvinden. Dit is echter een separaat traject met de verschillende gebiedspartijen.

In enkele zienswijzen wordt verwezen naar een rapport van de heren Baayen en Verheugt³. Dit rapport heeft ons inziens geen juridische status en is ook niet opgesteld door, namens of op verzoek van de provincie of van terreinbeheerders. Wij gaan uit van de wettelijk gestelde kaders en de NDA.

	Onderwerp	Reactie	Conclusie
1	Goed gebruik is dat overheden belanghebbenden zulke ontwerpbesluiten toezenden, wanneer het redelijkerwijs te verwachten is dat zij een zienswijze zouden willen indienen. Het lijkt geen twijfel dat wij belanghebbend zijn. Wij moesten de publicatie van derden vernemen. Ook stuurde u op ons verzoek niet alle relevante stukken op.	Het publiceren in het provinciaal blad is juridisch voldoende. Daarnaast heeft de projectorganisatie de reeds betrokken partijen geïnformeerd over de publicatie.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
2	De passende beoordeling gaat van een positiever beeld uit dan het rapport van Baayen en Verheugt (2022) en de concept Natuurdoelanalyse. Daarom worden ten onrechte de effecten van stikstofdepositie onderschat. Onze conclusie is dat niet is uitgesloten dat significante effecten optreden.	De passende beoordeling is gebaseerd op de feitelijke toestand van het gebied, afgeleid van verschillende bronnen en onderzoeksresultaten. Dit omvat onder andere de huidige achtergronddeposities zoals gegeven in AERIUS. Ook wordt in de Natuurdoelanalyse geconstateerd dat er slechts in een zeer klein deel van het Natura 2000 gebied sprake is van een overschrijding van de kritische depositiewaarde (KDW) in 2020. Het betreft één hexagoon in deelgebied Overlangbroek (figuur 6.2 van de NDA). Er wordt overigens geen algeheel positief beeld geschetst van het gebied. Verschillende knelpunten worden benoemd, waaronder stikstof. Effecten hiervan worden aan de hand van de KDW beoordeeld. De passende beoordeling is correct uitgevoerd.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
3	Ondanks het verslechteringsverbod is het Natura 2000-gebied verslechterd. Zoals gezegd is een te hoge stikstofdepositie daaraan debet, naast afgenomen kwel vanuit de Nederrijn, een te laag grondwaterpeil in en om het Natura 2000-gebied ten faveure van de landbouw, versnippering van het gebied dat uit een reeks natuurenclaves bestaat omringd door agrarische percelen, slecht beheer ten aanzien van invasieve bramen en onderhoud van het hakhout, en de ziekte essentaksterfte. Deze oorzaken hebben allemaal invloed op elkaar en versterken elkaar.	Deze zienswijze heeft betrekking op de huidige staat van het gebied. Hierover heeft indiener een handhavingsverzoek ingediend en hiervoor loopt een beroepsprocedure. De staat van instandhouding van het gebied staat in deze vergunningprocedure niet ter discussie.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.

³ R. P. Baayen & W. Verheugt, 2022. Verslechtering van het habitatype H91E0C in het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek: een ecologische en juridische analyse.

4	Daarnaast is miskend dat in het profielendocument het aanwezige essenhakhout onder H91EOB is geplaatst en pas later onder H91EOC is geherclassificeerd. De beschrijving van H91EOC (zo blijkt ook uit de kenmerkende soorten) is hier daarom onterecht gebruikt voor het essenhakhout. Bij H91EOB (in de passende beoordeling op pagina 150) blijkt nog veel duidelijker dat het water basisch-zwak zuur moet zijn.	Op 4 juli 2015 is door de Staatssecretaris van Economische Zaken een besluit genomen waarin het gebied is aangewezen voor het habitatype H91EO. De Nota van toelichting maakt volgens dit besluit onderdeel uit van het besluit. Uit de Nota van toelichting blijkt onder 4.2 dat het gaat om het subtype H91EOC. Daarom is niet ten onrechte gebruik gemaakt van de beschrijving van het subtype H91EOC en moet dus getoetst worden op de condities die daar bij horen.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
5	De aanwezigheid van rivierkwel is een bestaansvoorwaarde voor het beschermde habitatype H91EOC. Uit het eerder genoemde rapport en de NDA blijkt dat de rivierkwel ernstig is afgenomen en voor zover zij er nog is, via de sloten en watergangen wordt afgevoerd voordat zij de wortels van de beschermde vegetatie kan bereiken.	De staat van instandhouding van het gebied staat in deze procedure niet ter discussie. Overigens wordt in de Natuurdoelanalyse niet gesteld dat de rivierkwel ernstig is afgenomen. Daarbij wordt in de passende beoordeling erkend dat verdroging een knelpunt vormt voor H91EOC in het gebied. Uit het geohydrologisch onderzoek blijkt dat de kwel in het Natura 2000 gebied niet zal afnemen als gevolg van de dijkversterking.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
6	Ten onrechte stelt SWECO dat de trend van de mossenflora licht positief is. In 2022 luidde Klaas van Dort, die voor de provincie op regelmatige basis mosseninventarisaties uitvoert, de noodklok over de teloorgang van de mossenpopulatie. Blijkens p. 68 van Baayen & Verheugt (2022) verklaarde Van Dort op 9 februari 2022 dat de mossenflora tot 2020 qua soortenrijkdom ongeveer gelijk is gebleven, maar dat bij ongewijzigd beheer de mossenflora ten dode is opgeschreven ten gevolge van dramatische verruiging en daardoor weggrottende essenstoven. SWECO baseert zijn oordeel op verouderde rapporten. Het is onjuist dat verruiging een minder groot knelpunt voor de mossen dan verdroging. De verruiging is primair het gevolg van te veel stikstofdepositie.	De staat van instandhouding van het gebied staat in deze procedure niet ter discussie. Overigens is het touwtjesmos tot op heden (nog) niet vermeld in het profielendocument voor het subtype Vochtige Alluviale bossen - beek begeleidende bossen.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
7	SWECO stelt dat verwacht mag worden dat de uitgevoerde hydrologische maatregelen tot verbetering van de staat van het beschermde habitat zullen leiden. Echter de huidige hydrologische maatregelen van HDSR en provincie Utrecht zijn volstrekt ontoereikend en dit bevestigen medewerkers van de provincie. Ook de concept-NDA is hier helder over. De provincie had haar daarom niet mogen gebruiken om te onderbouwen dat een vergunning kon worden verleend	De staat van instandhouding van het gebied staat in deze procedure niet ter discussie. Overigens wordt in de Natuurdoelanalyse gesteld dat de effectiviteit van de genomen hydrologische maatregelen nog niet duidelijk is. Dit is ook geconstateerd in de Passende Beoordeling. In de NDA wordt dus niet geconstateerd dat de genomen maatregelen niet werken, noch is dit gebruikt om te onderbouwen dat de vergunning kan worden verleend	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
8	De stelling van Sweco dat aanplant van gebiedsvreemde boomsoorten noodzakelijk is en gunstig voor de mossen vanwege kroonsluiting is onjuist. Mossenspecialist Van Dort meent dat de mossen in het zonlicht prima gedijen. Aanplant van habitatvreemde boomsoorten is ook juridisch onwettig.	De staat van instandhouding van het gebied staat in deze procedure niet ter discussie. Overigens neemt Sweco geen standpunt in over de aanplant van andere boomsoorten en dat is ook niet de rol van de opsteller van de passende beoordeling. Sweco beschrijft slechts het beleid dat hierin de afgelopen periode is gevoerd. Daarbij is het advies van de EA om wel aanvullende boomsoorten aan te planten. Dat is geen onderdeel van de vergunning.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.

9	Volgens het rapport van Sweco verminderen de hydrologische maatregelen de drainerende werking van de Kollandsloot. Die maatregelen hebben echter juist de drainerende werking vergroot, zoals de concept NDA aangeeft.	De staat van instandhouding van het gebied staat in deze procedure niet ter discussie. Overigens wordt in de NDA (eindversie) ook niet gesteld of geconcludeerd dat de maatregelen de drainerende werking hebben vergroot. In de PB wordt gesteld dat maatregelen zijn genomen die de drainerende werking zouden moeten verminderen. Het resultaat van de maatregel wordt niet besproken.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
10	De kweldruk in deelgebied Kolland zal verminderen door damwanden, SoSeal en horizontale bentonietlagen. De gevolgen zijn niet beoordeeld in de passende beoordeling. Als de rivierkwel afneemt ten opzichte van de heuvelrugkwel kan het essenhakhout niet meer kwalificeren als H91E0C. In de vergunning zijn de schotten niet in diepte beperkt.	Uit het geohydrologisch onderzoek, dat al eerder was uitgevoerd als onderdeel van de milieueffectrapportage, komt naar voren dat de horizontale (bentonietmat) en de verticale constructies (damwanden) geen negatief effect hebben op de kweldruk in Kolland. In de Nota van Antwoord bij het Projectplan Waterwet is uitgelegd dat dit ook te verwachten is omdat de damwanden slechts ondiep een heel dik watervoerend pakket ingaan. De damwanden steken ter hoogte van landgoed Kolland ongeveer 5 meter in een zandlaag van 50 meter dik. De diepte van de verticale constructies is opgenomen in de dwarsprofielen die bij het projectplan Waterwet zijn gevoegd.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
11	De kweldruk moet juist worden opgevoerd. De tot nu toe uitgevoerde herstelmaatregelen zijn verkeerd uitgevoerd, waardoor de verslechtering zich voortzet.	De herstelmaatregelen aan het slotensysteem zijn uitgevoerd conform het hiervoor opgestelde plan/bestek. Herstelmaatregelen zijn geen onderdeel van de vergunning.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
12	In het besluit van 28 april 2023 wordt de noodzaak van maatregelen op het gebied van het waterpeil onderschreven. Er is dus geen zekerheid dat de verslechtering gestopt wordt. Deze toekomstige maatregelen kunnen dus niet worden meegenomen in de passende beoordeling.	De gewenste verbetering van de natuurkwaliteit is niet gebruikt als argument dat de stikstofdepositie geen significant effect heeft op de beschermde habitats. De onzekerheden hieromtrent zijn juist in de passende beoordeling geschetst.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
13	In de passende beoordeling is een onjuiste kritische depositiewaarde gehanteerd van 1857 mol/ha/jr. Verder stelt Sweco dat er overschrijding is op slechts één hexagoon.	Door indieners wordt verwezen naar onderzoek van WENR over de te hanteren kritische depositiewaarden (KDW's). Dit is geen landelijk beleid en daarom niet meegenomen in Aeriusberekening. Sweco heeft in de stikstofberekeningen gebruik gemaakt van het landelijk voorgeschreven model AERIUS. Hierin zijn ook de kritische depositiewaarden opgenomen die door het rijk zijn bepaald voor alle beschermde habitattypen. Hier is dus de landelijke regelgeving gevolgd.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
14	In het rapport van Baayen & Verheugt is uitgegaan van andere kritische depositiewaarden en dit rapport is in het bezit van de provincie. De provincie had dit rapport moeten verstrekken en had zich moeten baseren op recente literatuur.	De gehanteerde kritische depositiewaarde is landelijk en verplicht voorgeschreven. Voor het habitatype H91E0C is de kritische depositiewaarde (KDW) vastgesteld op 1.857 mol/ha/jr. Dit staat gelijk aan 26 kg stikstof/ha/jr. Dit is vastgesteld door Van Dobben (2012). Wij volgen deze landelijk vastgestelde waarde. Deze KDW is opgenomen in AERIUS. Onderliggende vegetatietypen kunnen andere (met modellen) vastgestelde KDW's hebben. Deze zijn gemiddeld om tot een robuustere KDW voor het habitatype te komen. Deze onderliggende KDW's, noch de arealen van deze vegetatietypen, zijn opgenomen in het verplicht te gebruiken AERIUS. Hiervoor is derhalve geen door het bevoegd gezag erkende (ruimtelijke) effectanalyse te maken.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.

15	Uit de beoordeling is onduidelijk of gerekend is met innovatieve technieken. Er staat dat over de inzet nog geen besluit is genomen. Er is geen worst case gehanteerd aangezien een klei-inkassing en een stalen damwand meer graafwerkzaamheden vereisen. De deposities kunnen dus nog hoger zijn. Recent is gemeld dat er toch voor stalen damwanden wordt gekozen, dit kan niet volgens de ontwerpvergunning.	In de Aeriusberekening is uitgegaan van het grondverzet dat nodig is voor het realiseren van horizontale pipingmaatregelen waarbij een verdeling is aangehouden van 2/3 deel bentonietmat en 1/3 deel klei-inkassing. Dit is wel degelijk een worst case aanname. Inmiddels is besloten dat de horizontale pipingmaatregel in de Lunenburgerwaard volledig als bentonietmat wordt uitgevoerd. Verder is voor de verticale constructies in de Aeriusberekening voor de inzet van materieel uitgegaan van worst case, ca. 5,5 kilometer stalen damwanden en ca. 1 kilometer met innovatieve technieken. Op basis van het definitieve ontwerp kan geconcludeerd worden dat dit uitgangspunt conservatief is geweest.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
16	Er is een onderschatting omdat vrachtverkeer op de dijk verboden zijn. De verkeersbewegingen van het vrachtverkeer voor de uitvoering gaan dus niet op in het heersende verkeersbeeld. Dit moet worden meegenomen in de berekening.	Het vrachtverkeer is correct meegenomen in de Aeriusberekening. Het punt tot waar het vrachtverkeer is meegerekend is de rotonde bij de entree van Wijk bij Duurstede(N229)	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
17	Het is volgens een deskundigenverklaring (toegevoegd in een bijlage 'in hoge mate aannemelijk dat de rol van N-depositie aanzienlijk is in de zeer slechte staat van instandhouding.	De staat van instandhouding van het gebied staat in deze procedure niet ter discussie.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
18	Indiener verwijst voor een nadere argumentatie over het tekort schieten van de hydrologische maatregelen naar de stukken die zijn ingediend in de rechtszaak die indiener heeft aangespannen over waterpeil en beheer (UTR 23/2044) en naar de zienswijze die eerder is ingediend op het ontwerp projectplan.	De staat van instandhouding van het gebied staat in deze procedure niet ter discussie. De stukken waar naar wordt verwezen worden of zijn in de betreffende procedures behandeld.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
19	De effecten raken aan een zwaar door stikstof overbelast ecosysteem, in plaats van een vrijwel onbelast ecosysteem.	De staat van instandhouding van het gebied staat in deze procedure niet ter discussie. De effecten als gevolg van de tijdelijke en geringe toename van de stikstofdepositie zijn beoordeeld als niet significant. Het wordt echter niet betwist dat de huidige toestand van het gebied, door meerdere oorzaken, niet goed is.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
20	Er treedt areaalverlies op van habitattypen H91E0C, direct tot aan de dijkteen. Dit blijkt uit de natuurinformatie bij de AERIUS monitorkaarten. Het verwijderen van vegetatie leidt tot areaalverlies van het beschermde habitat.	Er is geen ruimtebeslag in het N2000-gebied, ook niet met werkstroken. Er wordt geen vegetatie verwijderd in het N2000 gebied.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
21	Zonder kwel kan H91E0C niet bestaan en zal de provincie een ander gebied moeten ontwikkelen. Afnahme van kwel is in de passende beoordeling ten onrechte niet onderzocht. Indiener heeft in de zienswijze op het ontwerpprojectplan al aangegeven dat de rapporten van HDSR onvoldoende zekerheid bieden. Ook de deskundige die indiener raadpleegde, de heer Roel During, geeft aan dat de Nota van Antwoord onvoldoende zekerheid biedt op dit punt. Er zullen daarom bij voorbaat mitigerende maatregelen moeten worden getroffen om onmiddellijk in te grijpen als er wel degelijk negatieve effecten optreden	De afname van de kwel was al onderzocht in het kader van de milieueffectrapportage en hierop is in de Nota van Antwoord nader ingegaan. Op basis van de berekeningen kan worden gesteld dat er geen negatieve effecten zijn op de kwel. De berekeningen zijn voldoende betrouwbaar. Er wordt tijdens en na de realisatie van de dijkversterking gemonitord om de situatie goed in beeld te houden. HDSR en Provincie Utrecht werken samen aan maatregelen om de hydrologie van het gebied op orde te krijgen voor een robuuste natuurkwaliteit.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
22	Daar komt nog bij dat HDSR het MER met de daarin vervatte passende beoordeling heeft vervangen door een gekuiste versie, waarin alle conclusies zijn geschrapt dat de kweldruk binnendijks zal afnemen. Er zijn geen	Provincie Utrecht heeft enkele opmerkingen gemaakt op de tekst over de grondwatereffecten zoals die beschreven waren in een eerdere versie van het MER. Die beschrijvingen in het MER waren verwarrend en deels tegenstrijdig. Deze teksten zijn door de	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.

	argumenten gegeven voor deze draai, in de Nota van Antwoord geeft HDSR dit ook toe.	grondwaterspecialisten gecorrigeerd. Ook is extra uitleg toegevoegd over de effecten op de natuurwaarden. In het colofon van het MER is de versiegeschiedenis weergegeven.	
23	De lijst met projecten die cumuleren geeft een onjuist beeld. De 25 km is niet toegepast terwijl de Raad van State nu juist stelt dat buiten de 25 km andere modellen zijn waardoor niet meer betrouwbaar kan worden berekend wat de bijdrage is. Verder is de biovergister Cothen niet meegenomen.	De lijst met projecten die cumuleren is naar eer en geweten opgesteld. Het uitgangspunt bij de cumulatietoets is dat in AERIUS versie 2021 alle verleende vergunningen tot en met 2019 zijn verwerkt in de achtergronddepositie. De vergunning van de biovergister Cothen dateert van 2017.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
24	Indiener komt tot de conclusie dat een ADC-toets noodzakelijk is omdat significante negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten. Zonder ADC-toets een vergunning afgeven zal leiden tot juridische procedures en het noodzakelijke project van HDSR vertragen.	Deze conclusie is niet correct. In de passende beoordeling zijn significant negatieve effecten uitgesloten. Daarom is een zogenoemde ADC-toets niet aan de orde.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
25	Indiener adviseert om een concreet plan te maken hoe de verslechtering van het Natura 2000 gebied kan worden gestuit. Tot nu toe zoekt u geitenpaadjes om daaraan te ontsnappen. Indiener is bereid hierover met de provincie in gesprek te gaan.	De staat van instandhouding van het gebied staat in deze procedure niet ter discussie. Overigens is al enige jaren, los van de dijkversterking, een gebiedsproces gaande waarin provincie en waterschap samen werken aan de verbetering van de hydrologische omstandigheden in het Natura 2000 gebied. Daarin zijn al verschillende stappen gezet en maatregelen genomen. Ingrepen in de hydrologie vereisen echter ook wettelijke procedures waarop een rechtsgang open staat. Daarom kost dit tijd.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
26	Met de ontwerpvergunning worden ten onrechte permanente effecten op het Natura 2000 gebied Rijntakken vergund. Er is voorgeschreven in de ontwerp vergunning dat de werkzaamheden gefaseerd moeten worden uitgevoerd. Daarmee worden echter geen permanente effecten voorkomen.	Uit het milieueffectrapport blijkt dat er geen permanente negatieve effecten zullen optreden. De maatregelen in het ecologisch werkprotocol zijn inderdaad bedoeld om tijdelijke effecten tijdens de uitvoeringsfase te voorkomen.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
27	Indiener betwijfelt of de horizontale pipingmaatregel geen negatieve effecten heeft, zoals gesteld in het MER. De afweging tussen een horizontale en een verticale maatregel is in het voortraject al gemaakt. De ingreep is daarbij onterecht niet beoordeeld in een ADC-toets. De huidige foerageer- en rustgebieden van niet-broedvogels gaan verloren.	De effecten van de horizontale pipingmaatregel zijn volledig meegenomen in de Passende beoordeling, die was opgenomen in het MER. Daarbij heeft niet de keuze tussen bentonietmat of een klei-inkassing centraal gestaan, maar met name de vraag hoe de vegetatie boven de pipingmaatregel zich zal ontwikkelen. Bij die beoordeling is ook de huidige functie van het deel van de Lunenburgerwaard waar deze maatregel wordt aangelegd meegewogen. Op de natuurwinst is door Bware nog een second opinion uitgevoerd. Deze is opgenomen in de Nota van Antwoord bij het projectplan Waterwet.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
28	Op de inpassingskaart is een struinpad ingetekend op (delen van) de beheerstrook. Hierbij wordt door HDSR opgemerkt dat wandelen op de beheerstrook niet wordt gefaciliteerd en ook niet wordt toegestaan. Daarmee wordt het volgens indieners de facto toegestaan. Het bestuur van het waterschap kan dit niet toestaan omdat die keuze al is gemaakt bij het aanwijzingsbesluit van 24 maart 2000. De effecten van het wandelen zijn niet getoetst in het MER of de Passende beoordeling. Hiertoe moet alsnog een volledige ADC-toets worden uitgevoerd op het permanente gebruik van het struinpad.	De Inpassingskaart heeft geen juridische status, het is het overall beeld van de dijkversterking in combinatie met wensen en ideeën van andere overheden. Overigens is op de inpassingskaart het struinpad niet langer ingetekend langs het gevoelige gebied met de tichelputten, waartoe indieners hebben verzocht met hun zienswijze op het ontwerp projectplan. De toegankelijkheid van de zone langs de dijk verandert met de dijkversterking niet wezenlijk. In het gevoelige gebied komen geen beheerafritten naar de beheerstrook, alleen aan weerszijden van dit gebied. Ook in de huidige situatie kunnen mensen over het	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.

		dijklichaam of via andere bestaande afritten het gebied in wandelen of struinen.	
29	Als alternatief vraagt indiener om de beheerstrook niet algemeen toegankelijk te maken bijvoorbeeld door het plaatsen van schouwhekken.	In de AB vergadering waarin het definitieve projectplan is vastgesteld is door de portefeuillehouder aangegeven dat er met de natuurbeheerders wordt overlegd over het (beperken van) wandelen op de beheerstrook. De actie die voortvloeit uit deze toezegging zal nog worden opgepakt.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
30	Door de aanleg van de beheerstrook gaat er tussen DP64 en DP 60 beschermd habitat verloren. Het gaat om 400 m2. Het effect hiervan wordt gebagatelliseerd met de argumentatie dat het gewenst aantal broedparen in de afgelopen periode in de gehele Rijntakken gehaald is .Salderen mag echter niet.	Deze afname van 400m ² leefgebied voor o.a. blauwborst leidt niet tot vermindering van de draagkracht van het gebied tot een punt waarop de doelaantallen niet meer kunnen worden gehaald. Van een significant effect kan derhalve geen sprake zijn. Overigens wordt de moeraszone naar de oostzijde enigszins uitgebreid waardoor de moeraszone even groot blijft als in de huidige situatie.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
31	Indiener is ontevreden vanwege de late informatie over de afgifte van de natuurvergunning. De inpassingskaart is van zo lage resolutie dat de benodigde details daarop niet te zien zijn.	In het ontwerp projectplan Waterwet was beschreven dat nog een Vergunning wet natuurbescherming voor stikstofeffecten zou worden aangevraagd. De inpassingskaart heeft geen status en is geen onderdeel van de aanvraag.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
32	Ook heeft indiener nog niets vernomen over de toezeggingen die zijn gedaan in de commissievergadering van 20 juni en de AB vergadering van 5 juli, aangaande het struinen op de beheerstrook.	In de AB vergadering waarin het definitieve projectplan is vastgesteld is door de portefeuillehouder aangegeven dat er met de natuurbeheerders wordt overlegd over het (beperken van) wandelen op de beheerstrook. De actie die voortvloeit uit deze toezegging zal nog worden opgepakt.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
33	Ook heeft indiener niets meer gehoord over het de toezegging om in het veld de impact van de beheerstrook uit te meten.	Het in het veld uitzetten van de beheerstrook is aan de orde geweest in een gesprek met de VNM WbD. Deze actie zal nog worden opgepakt.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.

Behandeling zienswijzen indiener 2

	<u>Onderwerp</u>	<u>Reactie</u>	<u>Conclusies</u>
1	Indiener vond dat zij laat op de hoogte is gesteld van bovengenoemde ontwerp-beschikking en het einde van de termijn voor het indienen van een zienswijze. Als direct belanghebbende, wonende op de Lekdijk in Wijk bij Duurstede had ik eerdere informatie verwacht.	Het publiceren in het provinciaal blad is juridisch voldoende. Directe stakeholders van het dijkversterking traject, waaronder indiener, zijn daarnaast voor de volledigheid door het projectteam gewezen op deze publicatie zodat de zienswijzetermijn niet onopgemerkt voorbij is gegaan.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
2	Onder hoofdstuk VI Motivering, geluidsverstoring wordt geconcludeerd dat de geluidscontouren van de transporten in grote lijnen overeenkomen met die van het huidige wegverkeer. Hierbij wordt gebruik gemaakt van gemiddelden waarbij een deel van de geluidsoverlast van het normale wegverkeer wegvalt tegen een toename door het noodzakelijke zware vrachtverkeer voor aan- en afvoer van materialen.	Op en langs de dijk heerst een bepaald geluidniveau als gevolg van het verkeer dat gebruik maakt van de weg over de dijk. Het geluid van het aan- en afvoer verkeer voor de dijkversterking is qua karakter vergelijkbaar met dat van het huidige verkeer. Het huidige verkeer zal gedurende de uitvoeringsfase verminderen omdat er beperkingen worden gesteld aan het gebruik van de dijk. Door de ecologen is geoordeeld dat het vrachtverkeer voor aan- en afvoer geen extra verstoring met zich meebrengt voor broedvogels ten opzichte van het huidige geluidniveau.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
3	De extra geluidsoverlast van de installatie-apparatuur die gedurende een bepaalde periode op een en hetzelfde traject in bedrijf zijn zoals bv bij de aanleg van damwanden wordt verdisconteerd. Dit is piekbelasting gedurende een langere tijd die een grotere impact heeft dan voorbijrazend geluid. Het is een veel voorkomende misinterpretatie van de effecten van verschillende soorten geluid bij grote projecten. Deze verschillende geluidsbronnen kunt u niet bij elkaar optellen, daarvan gemiddelden trekken met bovendien aftrek van naar schatting gemist autoverkeer.	De geluidbelasting die gepaard gaat met het inbrengen van verticale constructies is apart beschouwd en dus niet verdisconteerd met vermindering van het wegverkeerslawaaï. Door fasering van de werkzaamheden wordt verstoring door inbrenggeluid op broedvogels zo veel mogelijk voorkomen.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
4	Piekbelasting is indringender, heeft groter impact en dient met andere coëfficiënten verrekend te worden. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met piekbelasting? Het zal grote impact hebben op de fauna.	Het inbrengen van verticale schermen maakt ontegenzeggelijk geluid. De geluideffecten zijn afhankelijk van de type constructie en de inbrengmethode. Het is een geluidbron die langzaam door het gebied beweegt en (bezien vanuit een bepaalde locatie) eerst in volume toeneemt en vervolgens weer afneemt. Door de fasering van de werkzaamheden wordt ervoor gezorgd dat gevoelige dieren, met name broedvogels, zo min mogelijk hinder ondervinden door de hoogste geluidbelastingen.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
5	Terugkomend op het wegvallen van het normale wegverkeer. Dit zal slechts in zeer beperkte mate plaatsvinden, aangezien het uw streven is de dijk zoveel mogelijk open te houden voor het reguliere wegverkeer	Het projectteam is nog in overleg met de beide gemeenten over het open houden versus afsluiten van de dijk voor doorgaand verkeer. Daarom is nog niet zeker hoe sterk het verkeer zal verminderen. Er is in de berekeningen dan ook niet van uitgegaan dat al het verkeer van de dijk gaat.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
6	Een volgend bezwaar betreft het feit dat ik nergens in de ontwerp-beschikking aantref dat u overschakelt op elektrisch vervoer en elektrische machinerieën. Dit zal een aanzienlijke vermindering van de stikstofdispositie opleveren en een aanzienlijke beperking van de geluidsoverlast. Daarmee minder belasting voor natuur, vogels en fauna wat toch de bedoeling is van het overheidsbeleid en van de onderhavige wet in het bijzonder. Ik weet dat het Hoogheemraadschap beschikt over dergelijke apparatuur. Het feit dat dit niet breed geëtaleerd wordt in de ontwerp-beschikking doet mij het ergste vermoeden.	We degelijk zullen de werkzaamheden worden uitgevoerd met deels emissieloos materieel. Dit is niet meegenomen in de geluidberekeningen omdat daarin van geluidmetingen is uitgegaan aan (op dat moment) bestaande installaties. Het is echter wel meegenomen in de stikstofberekeningen. Niet al het materieel is nog te vervangen door stikstof loos materieel. Daarom is er wel enige uitstoot van stikstof, maar de berekening toont aan dat dit niet leidt tot significant negatieve effecten.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.

	Ik voorzie intensief gebruik van fossiele en met name dieselbrandstoffen. Sterker nog, u geeft zelf aan " dat stikstofemissie optreedt als gevolg van verbrandingsemissies van mobiele voertuigen tijdens het uitvoeren van het project."		
7	U bent het aan de flora en fauna, aan het prachtige rivierenlandschap en aan uzelf, uw beleid en overheids- en Europees beleid verplicht alles in het werk te stellen zo min mogelijk schade toe te brengen. Uw berekeningen en conclusie dat er geen verslechtering van kwaliteit van de habitats zal plaatsvinden en geen significant verstorend effect kan hebben mij niet kunnen overtuigen.	HDSR spant zich in om de dijkversterking uit te voeren met zo min mogelijk negatieve effecten op mens en milieu.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.
8	Piekbelasting verstoort, hindert en belast de mens in vele opzichten, voor dieren is het ronduit bedreigend. Het jaagt ze op, ze vluchten, ze vliegen weg, zij zoeken hun heil elders. En dat is het tegenovergestelde waar de wet Natuurbescherming voor staat..	Inderdaad kan een hoge geluidbelasting negatieve effecten hebben op dieren. Daarom worden er maatregelen genomen om deze effecten te beperken.	De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het besluit.